

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio I. Quænam sit vera quidditas prudentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

imperare possit quosvis earum actus, nullam, cui non opponantur plura vitia, esse autem illas etiam specificè inæquales inter se.

Vna virtus imperat alias virtutes.
Prima pars, de imperio virtutis vnius per aliam virtutem etiam inferiorem, probata est alias contra Vasquem, *disp. 51. c. 1.* potest enim aliquis ieiunare ut possit feruentius orare, potest misereri pauperis, ut iustitiæ actus facilius exerceat. Tunc ieiunium elicitum à virtute temperantiæ, imperatum verò à religione habet intrinsecam bonitatem temperantiæ, bonitatem verò religionis denominatiuè solùm ac extrinsecè, elicitur enim propter honestatem virtutis vtriusque.

Opponitur virtus.
Secunda pars de oppositione virtutum & vitiorum probatur à Philosopho *secundo Ethicorum c. 8.* quia id, quod est æquale opponitur ei quod excedit, & ei quod deficit, virtus est quid medium & æquale, vitia verò sunt excessus & defectus, ergo virtutes contrariè opponuntur vitiis. Vnde colligit Philosophus quod extremorum vnum, compellit à se medium ipsum ad aliud extremum: atque fortem, audax quidem timidum, timidus audacem appellat, & sic de cæteris. Deinde notat, quod vitia extrema vnius virtutis physicè sumpta, magis inter se contraria sunt quàm cum virtute, quamvis minus opponantur sumpta moraliter, probatque primò propter maiorem distantiam extremi vnius ab altero extremo quàm à medio. Deinde probat ex maiori dissimilitudine cum vicio extremo, nam prodigus similior est liberali, quàm avaro. Denique obleruat quod virtus magis opponitur vni extremo quàm alteri: liberalitas v.g. magis opponitur extremo quod deficit idest avaritiæ, quàm extremo quod excedit, idest prodigalitati & contra, temperantia magis opponitur extremo quod excedit, quàm extremo quod deficit. Docetque id euenire primùm ex rei natura, quia vnum extremum est semper dissimilius medio, quàm alterum v.g. timiditas dissimilior est fortitudini quàm audacia: deinde id euenire ex parte nostra, quia ex inclinatione appetitus semper maiorem habemus propensionem ad vnum extremum vitiosum quàm ad aliud: nam ad excessum voluptatum magis propendimus, quàm ad defectum.

Virtutes sunt inæquales.
Tertia pars, de inæqualitate virtutum negabatur à Stoicis qui volebant omnes virtutes & omnia peccata esse vnius statum, ut loquitur Seneca *Epistola 66.* idest illas esse inæquales gradualiter, quod apertè falsum est, quia actus virtutum aliquando sunt remissiores, alias autem intensiores, idcoque habitum magis vel minus augent. Deinde inæqualitas specificæ & essentialis probatur ex inæqualitate obiectorum, vnde Prudentia cum sit in intellectu reliquas superat dignitate, inter purè morales eminet iustitia, hinc Fortitudo, postrema est Temperantia.

§. III.

Virtutum difficultas & excellentia.

Prima ratio difficultatis virtutum.
Dicendum tertio, difficultatem virtutis peti tum ex ipsius virtutis natura, tum etiam ex parte nostra: eius autem præstantiam probari ex omnibus eius causis & effectibus.

Primam partem, de virtutis difficultate latè probat Philosophus *secundo Ethic. c. 9.* variâque rationes affert & remedia. Prima verò ratio est, quia virtus haberi non potest nisi ab eo qui medium inuenit in quo nec exceditur nec deficitur. Sed difficillimum est in vna quaque re medium capere, sicut circuli medium inuenire non cuiuslibet, sed scientis est tantum. Ergo virtutem habere difficile est. Accedit quod vir-

Tom. I.

tus ita media est inter excessum & defectum, ut si desit minima circumstantia non sit virtus, quia bonum est ex integra causa, malum autem ex quolibet defectu, est autem difficile omnes attendere huiusmodi circumstantias, ergo difficillimum est tenere medium virtutis, quia est difficile determinare in singularibus quomodo, & quibus, & pro quibus & quo tempore irascendum sit: ij enim interdum laudantur, & mites dicuntur qui deficiunt, interdum ij qui deficiunt dicuntur viriles, virtus autem est in singularibus. Altera ratio petitur ex parte nostri omnia enim sunt quæ intra & extra non difficultatem augent virtutis. In intellectu enim & phantasia infiniti errores, sunt, & exigua planè apprehensio dignitatis necessitatis, & utilitatis virtutum, vnde obscuritas illa cognitionis hebetem reddit voluntatis vigorem ad amorem virtutis, accedunt sensus qui omnes asperitatem virtutis repræsentant, est enim illis contraria, præterea in appetitu passiones omnes virtutem armatæ oppugnant, & contra illam toto insurgunt furore, extra exempla, peccandi occasiones, demones impellentes, difficultatem illam augent incredibiliter proponentes præcipuè voluptatis lenocinia quæ hominem inebriant & virtutis odium ingenerant. Suggestit deinde Philosophus remedia saluberrima, quibus non obstante tali difficultate virtus tamen acquiritur, præcipuum est ut semper caueamus à voluptate, quia nunquam corrupti iudicamus de ipsa, illique dicere debemus ut senes Troiani Helena, quod quamvis pulchra sit restituenta tamen est, hoc enim pacto remouentes à nobis ipsam minus peccabimus.

Extellentia virtutis.
Secundam partem de virtutis eximia præstantia & dignitate, probant omnia principia moralis Philosophiæ, omnia Scripturæ testimonia, omnia Scripta Patrum, omnia dicta Sapientum. pulchrum omnino esset ire per omnes illius causas, & effectus eius mirabilis recensere: primaria nobilitas eius, & præstantia, est affinitas eius & similitudo cum Deo, facit enim eum in quo est verè deiformem, deinde facit habentem verè bonum, & operationem eius bonam. Nihili facit Deus æquissimus rerum æstimator alia omnia præter virtutem, ad cuius regnum stabilendum misit in terras Filium, auxilia gratiarum effundit copiosissima, denique illi soli parauit regnum.

QVÆSTIO II.

De virtute Prudentiæ S. Thom. secunda secundæ à quæst. 47.

It explicatis breuiter generatim virtutibus, vt veniam ad singulas in particulari, ordior à Prudentia, quam *primum officij fontem* rectè vocat Ambrosius *l. 1 de officiis c. 27.* De hac autem dicere tria satis erit, primò quidditatem propriam, secundò varias eius partes, tertio vitia opposita.

SECTIO I.

Quanam sit vera quidditas Prudentiæ.

TRIA complector hoc titulo definitionem prudentiæ, proprium eius obiectum materiale & formale, actus proprios prudentiæ.

Dico primò, prudentiam rectè definiri, est virtus intellectus quæ in negotio quolibet occurrente cognoscimus quid faciendum vel omittendum sit, tres partes habet definitio ex quibus tota innotesceat quidditas prudentiæ.

PPpp 2

Dicitur

Tres parti-
culæ defini-
tionis.

Dicitur primò, *virtus intellectus*, quia ita fertur in suum obiectum ut ex modo iudicandi falli non possit circa proprium obiectum, cognoscit enim euidenter utràm illud sit turpe an honestum, alioqui non est prudentia. Quamuis autem de singularibus esse non possit demonstratio aut scientia, potest tamen esse iudicium proprium prudentiæ. Dicitur secundò, *quæ nouimus in quolibet negotio occurrente*, quia prudentia versatur circa singulares actiones, non enim est prudens qui nouit in genere, quid agendum sit, & in singularibus actionibus non nouit determinare circumstantias necessarias ad operandum honestè v.g. locum, tempus, modum, prudentia enim singulas actiones liberas dirigit totius vitæ. Dicitur tertio, *quid agendum vel omittendum sit* nam agere honestè obiectum est Prudentiæ, ut dicitur statim, sicut ædificare domum est obiectum artis ædificatoriæ. Et hic est etiam totus finis & effectus prudentiæ, quæ nouit in particulari determinare quæ circumstantiæ sint necessariae, ut opus fiat honestè. Sic igitur explicata definitio prudentiæ declarat optimè totam eius essentiam, consistentem in eo quod cognoscat in quolibet negotio virtutum, quid sit conueniens aut disconueniens, honestum aut turpe. Ad hanc enim reuocantur alia omnes definitiones vulgò afferri solitæ, ut cum Aristoteles 6. *Ethicorum* c. 5. Prudentiam definit *habitu cum recta ratione actiuum circa ea quæ sunt homini bona vel mala*, & ibidem prudentiam appellat *rationem agendorum* Augustinus quoque l. 1. de libero arbitrio c. 13. *Prudentia inquit est rerum appetendarum & fugiendarum scientia*. Quæ omnia conueniunt, cum definitione illa quam attuli. Denique per eam definitionem Prudentia differt à reliquis virtutibus, quæ sunt in voluntate, respiciuntque actiones honestas sub ratione boni, Prudentia verè respicit eas sub ratione veri, & bonum non respicit nisi materialiter.

Obiectum
prudentiæ.

Dico secundò, proprium obiectum circa quod versatur prudentia, esse omnia media quibus virtus moralis finem suum, idest mediocritatem sibi propriam attingere potest: deinde circumstantias omnes ad finem consequendum necessariae: fines verò virtutum moralium Prudentia præscribit saltem in particulari.

Ratio est, quia Prudentia, ut dixi, est ratio agendorum ad finem, vel ut aiebat Augustinus scientia rerum appetendarum aut fugiendarum, sed non aliter potest prudentia esse ratio agendorum & dirigere actus virtutum, nisi cognoscendo media quæ conducunt ad finem virtutis, idest quid agendum sit, & circumstantias agendi, seu modum agendi. Finem autem virtutis vniuersalem, & quasi abstractum non præscribit prudentia, sed habitus Syntereoseos, quæ v.g. dicat esse viuendum temperate, agendum fortiter &c. Finem verò particularem quem virtus moralis intendit in singulis actionibus per se ipsam prudentia præscribit, quia virtus moralis in singulis actionibus intendit honestè operari, idest attingere mediocritatem, sed prudentia præscribit, quid in singulis rebus sit medium proprium cuiusque virtutis, ergo prudentia præscribit fines particulares singularum virtutum. Deinde proprium est prudentiæ præscribere circumstantias in singulis virtutum actionibus seruandas quod fieri non potest, quin prudentia versetur circa finem particularem singularum virtutum.

Tres actus
prudentiæ.

Dico tertio, actus prudentiæ proprios esse potissimum tres, consilium, iudicium, imperium.

Ratio est, quia tunc aliquis est perfectè prudens quando bene consultat, rectè iudicat, efficaciter præcipit executionem mediocritatis ad finem. Consilium

est actus, quo cognoscimus quenam sit mediocritas propria obiecti virtutum, & quenam media vel circumstantiæ possint hic & nunc conducere ad illum finem. Iudicium est actus, quo ex pluribus mediis quæ possunt conducere ad finem, concludimus quodnam ex illis hic & nunc sit conducibilis & quomodo in talibus circumstantiis illud usurpari debeat. Imperium est actus intellectus, quo electio voluntatis eligentis certum aliquod medium, & certas circumstantias promulgatur potentiis inferioribus. Itaque cum munus Prudentiæ proprium sit efficere ut aliquod opus honestè fiat & secundum virtutem, ad hoc autem necesse sit inuenire diuersa media & diuersas circumstantias, deinde vnum aliquod medium præscribere, ac demum exequi quod decretum est, primum illud efficitur per consilium, secundum iudicio, tertium imperio, ergo tres illi actus totam prudentiam complent.

Ex quibus omnibus facillè colligitur quatuor potissimum esse adiumenta quibus acquiritur prudentia. Primum est experientia similium euentuum, nam ex illis facillè conicitur quid in subiecta occasione probabiliter euenturum sit. Hinc senes prudentiores sunt iunioribus, secundum est, eruditio seniorum & sapientum: tertium lectio historiarum, quantum in rebus propriis sui abnegatio iudicij. Quia illa omnia suppleant quod deest experientiæ. Addit autem debet omnium maximum prudentiæ præsidium consideratio & reflexio, nihil enim est quod magis iuuat, & promoueat prudentiam.

Quibus ob-
tineatur
prudentia.

SECTIO II.

Quenam sint partes Prudentiæ, integrales subiectiuæ, potentiales. S. Thom. q. 48. & seq.

Dico primò, rectè à S. Thoma numerari octo partes integrales Prudentiæ, memoriam, intelligentiam, docilitatem, solertiam, prouidentiam, rationem, circumspectionem, cautionem.

Octo partes
integrales
prudentiæ.

Ratio est, quia partes integrantes Prudentiæ sunt perfectiones quædam sine quibus perfectus haberi non potest vltus prudentiæ: huiusmodi autem sunt octo istæ dotes, nam ex illis tres iuuant ad acquirendam prudentiam, alia in actu prudentiæ interueniunt. Ad acquirendam prudentiam iuuant Memoria seu recordatio eorum quæ legimus, vidimus, audiuius experti sumus, deinde intelligentia præsentium quæ videlicet præsens rerum status inspicitur, postea prouidentia, seu consideratio futurorum euentuum qui sequi possent ex opere in actu prudentiæ interueniunt docilitas seu promptitudo discendi quæ ab aliis dicantur: solertia, promptitudo inueniendi medium ad finem tempore breuissimo: ratio seu promptitudo colligendi vnam ex aliis: circumspectio consideratio circumstantiarum ne qua desit in opere: cautio seu cura ut videntur incommoda. Est igitur perfectè prudens qui meminit præteritorum, præsentium statum rectè inspicit, futuros euentus conicit, promptè discit quæ alij docent: promptè inuenit media, promptè colligit alia ex aliis: circumspectus est ne qua circumstantia desit in opere, cautus ut præueniantur incommoda.

Dico secundò, partes subiectiuas Prudentiæ quinque posse numerari, Monasticam seu solitariam, quæ spectat honestatem operis eius in quo est, Oeconomicam quæ spectat bonum familiæ: Politicam quæ spectat bonum ciuitatis aut reipublicæ curando ut seruentur leges, Legislatricem quæ spectat bonum ciuitatis ferendo leges, Militarem quæ rectè militiam gubernat.

Quinque
partes sub-
iectiuæ.

Ratio